

รายงานการสอบสวนโรคอาหารเป็นพิษจาก Botulinum toxin จังหวัดลำปาง

ในเดือนมีนาคม ๒๕๒๖ ฝ่ายเวชกรรมสังคมโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง ร่วมกับศูนย์ระบาดวิทยาภาคเหนือ และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง ได้ทำการสอบสวนโรคอาหารเป็นพิษที่เกิดหลังจากการกินหน่อไม้ดอง ที่บ้านหมู่ที่ ๓ ตำบลทุ่งฝ้าย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ได้ความว่าการป่วยเกิดในสัปดาห์ที่สองของเดือนมีนาคม มีผู้ป่วยทั้งหมด ๔ ราย เป็นชาย ๖ ราย หญิง ๓ ราย ส่วนใหญ่อายุเกิน ๔๕ ปี ป่วยด้วยอาการที่เหมือนกัน คือคลื่นไส้ อาเจียน แน่นหน้าอก ขาบริเวณลำคอ กลืนอาหารและน้ำไม่ได้ ตาพร่ามัวมองเห็นภาพซ้อน อ่อนเพลีย และท้องผูก ผู้ป่วยทุกรายให้ประวัติกินหน่อไม้ดองก่อนป่วย ระยะเวลาตั้งแต่กินหน่อไม้จนเริ่มป่วย สั้นที่สุด ๕ ชม. นานที่สุด ๑๒๐ ชม. เฉลี่ย ๓๘ ชม. หน่อไม้ดองที่เป็นสาเหตุ ผลิตขึ้นภายในหมู่บ้านหลังจากที่นิคมสร้างตนเองก็ล้มได้สำเร็จการเก็บถนอมอาหารให้แก่กลุ่มแม่บ้าน หน่อไม้ดองบิบนีก่อนเอาออกจำหน่าย มีลักษณะผิดปกติ คือบิบบวม น้ำหนักเบา เมื่อเปิดบิบบอกพบว่าน้ำดองหน่อไม้มีสีคราม และหน่อไม้มีรสเปรี้ยว มีชาวบ้านซื้อหน่อไม้ดองบิบนี้นี้ไปประกอบอาหารจำนวน ๑๐ ครอบครัว มีผู้รับประทาน ๔๔ คน ป่วย ๔ คน คิดเป็นอัตราป่วย ๒๐ % ผู้ป่วยทุกรายรับประทานหน่อไม้โดยไม่ได้นำมาทำให้สุกเสียก่อน ส่วนผู้ที่รับประทานแต่ไม่ป่วยอีก ๓๕ ราย รับประทานเพียง ๓ ราย ที่เหลือได้ปรุงให้สุกก่อนรับประทาน

ผลการตรวจหน่อไม้ดองอีกบิบบนึ่ง ซึ่งผลิตในคราวเดียวกันพบ Clostridium botulinum และไม่พบโลหะหนัก ตรวจโดยกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

ผู้รายงาน ฝ่ายเวชกรรมสังคม โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง

ศูนย์ระบาดวิทยาภาคเหนือ จังหวัดลำปาง

พนักงานระบาดวิทยาประจำจังหวัดลำปาง

หมายเหตุรายงาน Clostridium botulinum เป็นเชื้อแบคทีเรียรูปแท่ง ที่สร้างสปอร์และเจริญในสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีออกซิเจน ในสิ่งแวดล้อมทั่วไปและในดินเชื้อนี้จะสร้างสปอร์ขึ้นที่อุณหภูมิ ๑๐๐ °C ได้ถึง ๒๐ ชม. แต่ฆ่าได้โดยใช้ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์นาน ๒๐ นาที เมื่อเชื้ออยู่ในสภาวะไม่มีออกซิเจน เช่น ในอาหารกระป๋องมันจะเจริญเติบโต และสร้าง Toxin, Toxin ของ C.botulinum มีผลต่อระบบประสาทส่วนปลาย โดยขัดขวางการหลั่งของ Acetylcholine ที่ Cholinergic nerve endings ผู้ป่วยอาจมีอาการตั้งแต่ ๒ ชม. ถึง ๔ วันหลังรับ Toxin อาการที่พบส่วนใหญ่เนื่องมาจากการอ่อนแรงของกล้ามเนื้อ เช่น เห็นภาพซ้อน พูดไม่ชัด กลืนลำบาก แน่นหน้าอก หายใจลำบาก รายที่รุนแรงอาจตายเพราะอัมพาตของกล้ามเนื้อที่ช่วยในการหายใจ ผู้ป่วยอาจมีปากแห้งและท้องผูกด้วย ส่วนอาการคลื่นไส้ อาเจียนมักเกิดในระยะต้นของการป่วย